

Gemeente Utrecht

Uitvoeringsnota Vernieuwend Welzijn

September 2011

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Aanleiding	3
Hoofdstuk 2	Huidige situatie	5
Hoofdstuk 3	Organisatie per 1 januari 2013	6
Hoofdstuk 4	Sturing op kwaliteit	13
Hoofdstuk 5	Planning en financiën	15
Bijlage 1	Nadere invulling van het sociaal makelaarschap	17
Bijlage 2	Nadere invulling van het accommodatiebeleid	20
Bijlage 3	Uitgangspunten 'Flexibel budget'	25

1. Aanleiding:

Voor u ligt de uitvoeringsnota Vernieuwend Welzijn. Deze nota is de uitwerking van de kadernota 'Routekaart naar Vernieuwend Welzijn', door de raad vastgesteld op 20 januari 2011.

1.1 De kadernota samengevat

In de kadernota zijn de fundamenten gelegd voor een toekomst bestendig welzijnswerk, waarin de eigen verantwoordelijkheid van de burger en de ondersteunende rol van de overheid centraal staan. De kernboodschap van de kadernota luidt als volgt:

"Het nieuwe welzijn gaat uit van de kracht en eigenwaarde van het individu. Daarom stimuleren we mensen om – geheel in lijn met de Wmo – zélf problemen op te lossen, talenten te ontwikkelen en activiteiten te organiseren. Het welzijnswerk levert niet langer ongevraagd aanbod van activiteiten, maar ondersteunen bewonersinitiatieven en brengen – als 'sociaal makelaar' – bewoners en organisaties bij elkaar. Mensen die aangewezen zijn op individuele ondersteuning (bijvoorbeeld van een maatschappelijk werker of ouderenadviseur) omdat hun netwerk deze hulp niet kan leveren, moeten die hulp professioneel en snel krijgen. We gaan deze hulp efficiënter – en met inschakeling van de directe omgeving – organiseren."

Wij willen effectief en efficiënt welzijnswerk. Randvoorwaarden voor een effectieve uitvoering van het nieuwe beleid zijn, dat er (a) sprake is van goed opdrachtgeverschap vanuit de gemeente, (b) ruimte wordt geboden voor vernieuwing /innovatie en (c) er onafhankelijke controle is op de uitvoering van het beleid, met name op het punt van de aansluiting tussen aanbod & behoefte.

1.2 Doelstellingen van het welzijnswerk:

Het welzijnswerk in de stad Utrecht is veelomvattend. De werkzaamheden die het welzijnswerk uitvoert gaan van kinder- en tienerwerk tot ouderenadvisering. Maar ook van ondersteuning bij het uitvoeren van initiatieven tot de hulpverlening en opvang. Al deze werkzaamheden vallen onder de volgende drie doelstellingen van het programma welzijn:

- in Utrecht is er een sterk civil society
- in Utrecht zijn de inwoners zelfredzaam
- in Utrecht kan iedereen meedoen omdat er geen algemene, maatschappelijke drempels zijn¹

1.3 Afbakening

Deze uitvoeringsnota gaat uitsluitend over de organisatie van de basis welzijnsinfrastructuur en de inzet om een betere sturing te geven aan deze basis welzijnsinfrastructuur. In deze nota worden verschillende onderdelen van het welzijnswerk *niet* besproken. Deze onderdelen gaan door in hun huidige vorm. Voorbeelden hiervan zijn de uitvoering van de informele zorg en collectieve voorzieningen gericht op mensen met een beperking. Een ander onderdeel dat *niet* in deze uitvoeringsnota wordt besproken is de Maatschappelijke Opvang. Dit onderdeel is in het Stedelijk Kompas PvA MO II 'Utrecht 100% thuis in 2014' uitgewerkt en op 24 mei 2011 vastgesteld door het College. Ook de derde doelstelling komt in deze nota *niet* apart aan de orde omdat deze doelstelling weliswaar gecoördineerd wordt vanuit de welzijnsportefeuille maar feitelijk inclusief beleid betreft (Agenda 22 en diversiteitsbeleid.) Wij zorgen er natuurlijk voor dat de twee kerntaken van welzijn zonder drempels worden uitgevoerd.

1.4 Doorbraakdossier sociaal kwetsbaren

Op 30 augustus 2011 heeft het College de nota 'Doorbraakdossier sociaal kwetsbaren: op eigen kracht en meedoen naar vermogen' vastgesteld en vervolgens aan de raad voorgelegd. Vernieuwend Welzijn sluit aan bij deze visie. De individuele ondersteuning valt in zijn geheel onder dit beleid, het sociaal makelaarschap sluit hier nauw bij aan.

¹ Deze derde doelstelling is in de programmabegroting 2012 toegevoegd aan de welzijnsdoelstellingen. Dit gaat om inclusief beleid, zoals vastgesteld met Agenda 22. Daarmee is beleid en uitvoering geschikt voor iedereen. Verder gaat het bijvoorbeeld om de subsidiering van artikel 1.

1.5 Leeswijzer

Er zijn drie onderdelen uit de kadernota die verder moeten worden uitgewerkt. Dit zijn: a) Flexibel budget, b) het welzijnsaccommodatiebeleid en c) flexibilisering van de uitvoering van het basisaanbod met ingang van 1 januari 2013. In hoofdstuk één en twee worden de aanleiding en de huidige situatie aangegeven. Hoofdstuk drie van deze uitvoeringsnota richt zich met name op de organisatie van het welzijnswerk per 1 januari 2013 inclusief het accommodatiebeleid en het flexibel budget. Verder wordt in deze nota onder het kopje 'sturing op kwaliteit', goed opdrachtgeverschap vanuit de gemeente nader ingevuld. De nota wordt afgesloten met de planning en communicatieparagraaf. Om de leesbaarheid van de nota te vergroten is aanvullende en verduidelijkende informatie zoveel mogelijk in de bijlage opgenomen.

2. Huidige situatie

In de kadernota 'Routekaart naar Vernieuwend Welzijn' is vastgelegd dat er per 1 januari 2013 flexibiliteit zal zijn in de aanbidding van het basisaanbod. Dit houdt in dat vanaf die datum het basisaanbod in de stad Utrecht anders zal worden georganiseerd, met als doel ruimte te creëren voor andere innovatieve aanbieders.

2.1 Wat is het basis aanbod?

Voordat de toekomstige organisatie wordt uitgewerkt, is het goed om stil te staan bij wat het basisaanbod is. In Utrecht wordt het overgrote deel van het welzijnswerk uitgevoerd door een aantal grote organisaties. Een deel van deze organisaties richt zich op een bepaalde doelgroep, of is gespecialiseerd op een bepaald domein zoals de maatschappelijke opvang. Naast deze specialistische organisaties zijn er in de stad Utrecht drie brede wijkwelzijnsorganisaties (WWO's): Doenja Dienstverlening, Portes en Cumulus Welzijn. Deze brede WWO's bieden structurele dienstverlening op het gebied van: kinderwerk, speeltuinwerk, voorscholen en peuterspeelzalen, ondersteunen van bewonersinitiatieven, beheer en exploitatie van buurthuizen, algemeen maatschappelijk werk, sociale raadslieden en ouderenadvisering. Deze drie organisaties bestrijken gezamenlijk de hele stad, maar zijn wel per wijk georganiseerd. Zo heeft iedere organisatie twee of meer wijken onder haar hoede. Het jongerenwerk maakte tot voor kort onderdeel uit van de WWO's. Het gaat om de dienstverlening van deze wijkgericht brede instellingen waar vanaf 2013 flexibiliteit in gaat komen. De stedelijke (gespecialiseerde) organisaties maken geen onderdeel uit van deze uitvoeringsnota. Met ingang van 2011 is het jongerenwerk ontvlochten van de WWO's en stedelijk georganiseerd. Het stedelijk jongerenwerk maakt geen onderdeel uit van deze nota.

2.2 Noodzaak tot verandering

De afgelopen jaren zijn er grote stappen gezet in het welzijnswerk om de effectiviteit en innovatiekracht te vergroten. De partners in de stad hebben hier aan bijgedragen. Het traject Vernieuwend Welzijn heeft de fundamenten gelegd voor een toekomst bestendig welzijnswerk. Het passend maken van de organisatievorm aan deze fundamenten is het volgende logische en noodzakelijke stap in de implementatie van Vernieuwend Welzijn. Met de voorgestelde veranderingen wordt het welzijnswerk rondom de twee kerntaken: het versterken van de civil society en het bieden van individuele ondersteuning, zoals vastgesteld in de kadernota Vernieuwend Welzijn georganiseerd. Tegelijkertijd noodzaakt de huidige financiële situatie van teruglopende middelen om met minder geld meer te bereiken. Dit vraagt om een duidelijke keuze van de inzet van het welzijnswerk. Daar komt bij dat er een uitgesproken politieke wens is, om mogelijk te maken dat ook meerdere en andere partijen het welzijnswerk kunnen uitvoeren.

Deze laatste wens verdient een nuancering. Het belangrijkste sturingsinstrument van de gemeente, om kwalitatief goede aanbieders binnen te krijgen, is het goed benoemen van de gewenste resultaten. Partijen doen dan hier een aanbod op. Dit is bij de huidige situatie ook het geval. Echter een beperking in de huidige situatie is dat er een vaste subsidierelatie is met de huidige aanbieders. De reden voor deze vaste subsidierelatie, heeft aan de ene kant te maken met de historie en aan de ander kant met het feit dat bij een subsidierelatie die langer dan drie jaar duurt er juridische verplichtingen ontstaan. In deze uitvoeringsnota worden voorstellen gedaan om dit in de toekomst anders in te richten.

2.3 Samenwerken en toezicht

De voorgestelde veranderingen in deze nota zijn ingrijpend. Het welzijnswerk in de stad wordt grondig gereorganiseerd. Dit vraagt de nodige van alle betrokken partijen: politiek, bestuur, de ambtelijke organisatie en de uitvoerders. Om tot flexibel en innovatief welzijnswerk te komen, is een basis van vertrouwen nodig. Als gemeente kunnen we hieraan bijdragen door onze partners in de stad als goed opdrachtgever het vertrouwen en ruimte te geven en samen het werk vorm te geven. Het geven van vertrouwen dient hand in hand te gaan met controle en toezicht, immers het gaat hier om gemeenschapsmiddelen. Het is belangrijk om in deze ogenschijnlijk tegenstrijdige grondhoudingen een goede balans te vinden tussen ruimte geven en controle. Dit wordt des te belangrijker in een situatie waarin we als gemeente met meerdere en nieuwe partijen gaan samenwerken. Hier hebben alle betrokken partijen een verantwoordelijkheid in. Immers veranderen gaat met vallen en opstaan. Er kunnen tijdens het veranderingstraject zaken mis gaan. Het gaat er om op welke manier men vanuit de gemeente en de betrokken partijen hierop acteert.

3. Organisatie per 1 januari 2013

3.1 Positie van het welzijnswerk

Op dit moment zijn er een drietal grote transformaties gaande, in het sociaal domein in de stad Utrecht namelijk: de transitie van de jeugdzorg naar de gemeente, de invoering van de nieuwe wet Werken naar Vermogen en de decentralisatie van de AWBZ-functie extramurale begeleiding. Het welzijnswerk als een speler in het sociaal domein heeft direct of indirect te maken met de gevolgen van deze transformaties. Met de nieuwe organisatievorm van het welzijnswerk wordt voorgesorteerd op deze ontwikkelingen in aansluiting op de uitgangspunten van het doorbraakdossier sociaal kwetsbaren. In dit hoofdstuk gaan we het hebben over de organisatie van de twee kerntaken van Vernieuwend Welzijn en accommodatie als randvoorwaarde.

3.2 Gespreksronde met de stad

In de eerste helft van 2011 zijn er met verschillende partijen in de stad gesprekken gevoerd. De partijen varieerden van wijkraden, cliëntenorganisaties van de huidige aanbieders, organisaties uit de informele zorg, Amendement 45 organisaties, tot de huidige aanbieders. Zij werden bevraagd over het welzijnswerk: wat gaat er goed, wat kan anders, wat hoort niet bij het welzijnswerk, et cetera. Door deze gespreksronde is een duidelijk beeld ontstaan, waar winsten behaald kunnen worden, door het welzijnswerk anders te organiseren.

Het doel van deze gesprekken was om helder te krijgen, waar verbeteringen mogelijk zijn en wat er nu goed gaat en behouden moet blijven. De uitkomsten van deze gesprekken hebben bijgedragen aan deze nota. In verschillende onderdelen van deze nota wordt verwezen naar deze gespreksronde.

3.3 Peuterspeelzalen en voorscholen anders georganiseerd

Een van de uitgangspunten van Vernieuwend Welzijn is de vaststelling van de twee kerntaken van het nieuwe welzijnsbeleid. Deze vertaling wordt ook doorgevoerd in het vormgeven van het organisatiemodel. Op dit moment worden er door de brede wijkwelzijnsorganisaties taken als peuterspeelzalen en voorscholen uitgevoerd. Deze taken passen niet meer binnen de twee kerntaken van het nieuwe welzijnsbeleid. Deze constatering is regelmatig teruggekomen in de gespreksrondes.

Voorscholen en peuterspeelzalen maken onderdeel uit van de inzet om leerachterstand bij kinderen op jonge leeftijd te voorkomen. En om kinderen een pedagogisch opgroei-klimaat te geven. De uitvoering van voorscholen gebeurt momenteel al in nauwe samenwerking met scholen in de stad en de afdeling Onderwijs van de gemeente. Vanuit deze gedachten is het logischer voorscholen en peuterspeelzalen aan te laten sturen vanuit het programma Onderwijs, zoals dat nu feitelijk al gebeurt. Organisatorisch worden de uitvoering van voorscholen en peuterspeelzalen gebundeld en stedelijk uitgevoerd. Dit zorgt voor kennisbundeling, schaalvoordeel en een betere aansturing.

Besluit:

Bij elkaar houden wat bij elkaar hoort, is een belangrijke voorwaarde voor efficiënt en effectief werken. Daarom wordt de regie van de voorscholen en peuterspeelzalen ondergebracht in het programma Onderwijs. De voorkeur gaat uit naar één organisatie die stedelijk het peuterspeelzaalwerk en de voorschoolse educatie aanbiedt. De uitvoering van de voorschoolse educatie wordt dicht bij de school georganiseerd.

3.4 Scheiding van de twee kerntaken

De twee kerntaken van Vernieuwend Welzijn (de individuele ondersteuning en het sociaal makelaarschap) zijn leidend voor de nieuwe organisatievorm. In de huidige opzet worden deze twee kerntaken door één en dezelfde uitvoerder uitgevoerd. Dit heeft voor- en nadelen. Het voordeel is dat er een afstemming tussen de twee kerntaken tot stand gebracht kan worden. We zien in de huidige situatie dat dit met moeite gebeurt. Dit komt omdat deze twee kerntaken een zeer verschillend karakter hebben. Daar waar de individuele ondersteuning redelijk geprotocolleerd is, vraagt het sociaal makelaarschap juist veel meer vrijheid. De individuele ondersteuning is gericht op het ondersteunen van individuen, om vat te krijgen op hun leven zodat zij daardoor zelfredzamer worden. Het sociaal makelaarschap daarentegen is gericht op het versterken van het zelforganiserend vermogen van individuen en collectieven om bij te dragen aan de civil society.

Besluit:

De twee kerntaken van Vernieuwend Welzijn hebben beide een eigen identiteit en expertise. Individuele ondersteuning en sociaal makelaarschap worden met ingang van 1 januari 2013 los van elkaar georganiseerd en aangeboden.

3.5 Stedelijk aangestuurd, gebiedsgericht aangeboden individuele ondersteuning

Het toekomstig welzijnswerk wordt gekenmerkt door flexibiliteit. Flexibiliteit om mee te bewegen met de dynamiek van de stad. De ervaringen met het jongerenwerk leren ons, dat de vraag van de bewoners niet beperkt blijft binnen de wijkgrenzen. Een buurt waar vandaag geen problemen zijn, kan morgen ondersteuning nodig hebben. Dit vraagt om groot reactief vermogen van professionals en uitvoerders. De huidige situatie van de wijkindeling belemmert dit reactief vermogen. Dit geldt des te meer voor de werkzaamheden van de individuele ondersteuning.

Het huidige systeem van wijkbudgetten en werksoortspecifieke subsidiering maakt dat er een grote mate van inflexibiliteit is in de uitvoering. In een wijk kan bijvoorbeeld in een jaar minder vraag zijn naar algemeen maatschappelijk werk, maar de vraag om inzet van sociaal raadslieden kan plots toenemen. Er is geen ruimte om dan meer sociaal raadslieden in te zetten. Het kan tevens voorkomen dat in wijk A van wijkwelzijnsorganisatie X een tekort is aan algemeen maatschappelijk werkers, terwijl in wijk B van wijkwelzijnsorganisatie Y de werkvoorraad te laag is. Binnen het huidige bestel is er onvoldoende flexibiliteit om op een veranderende vraag snel in te kunnen spelen met personele inzet en om flexibel om te kunnen gaan met budgetten.

Effectievere inzet van middelen en menskracht kan worden bereikt als een stedelijke organisatie met wijkgerichte inzet, uitvoering geeft aan een laagdrempelige basisvoorziening op wijkniveau. Een voorziening waar burgers terecht kunnen voor hulp van algemeen maatschappelijk werk, sociaal raadslieden en ouderenadviseurs. De drie werksoorten zouden als pakket kunnen worden gesubsidieerd, waarbij de specifieke vraag uit de wijken bepaalt in welke mate er maatschappelijk werk, sociaal raadsliedenwerk of ouderenadviesing wordt geboden. Tevens kunnen medewerkers flexibel over wijkgrenzen heen, ingezet worden op basis van eventuele ontwikkelingen in de vraag. Expertise kan stedelijk gebundeld worden en afstemming met partners in het veld zal minder tijdsinvestering vragen omdat er dan maar een partij is waarmee men afspraken maakt. Vermindering van overhead leidt tot efficiëntie.

De doorontwikkeling van het doorbraakdossier sociaal kwetsbaren leidt tot een meer in samenhang georganiseerde inzet op sociaal kwetsbaren. Sturing op de aanpak van sociaal kwetsbaren vindt vanuit een gedeelde visie plaats. De positionering van de inzet van algemeen maatschappelijk werk, sociaal raadslieden en ouderenadviesing en de inhoudelijke opdracht voor de uitvoering van deze inzet, maakt onderdeel uit van de brede aanpak 'Sociaal Kwetsbaren'. Onderdeel van deze aanpak Sociaal Kwetsbaren is het opzetten van gebiedsteams. Deze gebiedsteams bestaan uit een generalistisch team van professionals. Ze hebben de regie over het aanbod in buurten waar de kwetsbaarheid groot is. Deze gebiedsteams zijn zichtbaar en herkenbaar in de buurten waar zij actief zijn. Zij hebben doorzettingsmacht om casemanagement uit te voeren voor ingewikkelde vragen. Ook kan er gewerkt worden aan een meer generalistische inzet zoals bedoeld in de nota 'Meedoen naar vermogen'. Maar gebiedsteams kunnen bewoners ook op gang helpen met lichte vraagstukken. Zij hebben een directe lijn met de specialistische hulpverlening en met de meer algemene en signalerende voorzieningen in de wijk. In de buurten waar gebiedsteams actief zijn, maakt de individuele ondersteuning van het welzijnswerk daar integraal onderdeel van uit. De precieze invulling wordt de komende tijd via pilots verder uitgewerkt.

Besluit:

De individuele ondersteuning (algemeen maatschappelijk werk, sociaal raadsliedenwerk en ouderenadvisering) wordt stedelijk aangestuurd met een gebiedsgerichte uitvoering. Het werk wordt daar gedaan waar de vraag is. Financiële en geografische schotten worden weggenomen. De middelen voor de individuele ondersteuning worden bij elkaar gebundeld en stedelijk uitgezet. In de buurten waar gebiedsteams actief zijn, maakt de individuele ondersteuning daar integraal onderdeel van uit. De stedelijke organisatie detacheert formatie aan de gebiedsteams.

3.6 Gebiedsgericht sociaal makelaarschap

Daar waar de individuele ondersteuning geprotocolleerd is, is het sociaal makelaarschap veel meer afhankelijk van de dynamiek in de buurten. Het sociaal makelaarschap wordt dichterbij de burger en kleinschaliger georganiseerd. Beschikbare capaciteit wordt daar ingezet waar die het meest noodzakelijk is. Subwijken en buurten met een grote potentie aan zelforganiserend vermogen en zelfredzaamheid hebben minder of geen ondersteuning nodig om een leefbare woonomgeving en een sociaal buurtleven te realiseren. Voorwaarden voor een sterke civil society zijn in hoge mate dan al vervuld. Gebieden en buurten met relatief veel kwetsbare bewoners en waar het zelforganiserend vermogen minder aanwezig is, hebben bewoners veelal wél de wil maar vaak óf niet de draagkracht, óf niet de competenties of beide om een sterke civil society vorm te geven. Hier is een proactieve inzet van de ondersteuning aan leefbaarheid en sociale samenhang in de buurt nodig. Niet alleen als doel op zich maar uit overwegingen van preventie van (verdere) sociale kwetsbaarheid en sociaal isolement, immers het sociaal makelaarschap helpt bij het verbinden van formeel en informeel.

Het sociaal makelaarschap wordt vanaf 1 januari 2013 gebiedsgericht ofwel buurtgericht uitgevoerd. Om nauw te kunnen aansluiten bij de specifieke en kenmerkende behoeften van buurten en haar bewoners, komt er een programma van eisen, opgesteld door de gemeente, met criteria en kwaliteiten waaraan het sociaal makelaarschap moet voldoen, aan welke voorwaarden en eisen de aanbieder moet voldoen, de omvang van het gebied en hoeveel welzijnsbudget beschikbaar is. Aanbieders kunnen op één of meerdere gebieden een aanbod doen. Streven is naar meerdere aanbieders die passen bij het karakter en wensen van het betreffende gebied en de bewoners. De sociaal makelaar begeeft zich voornamelijk in het domein van de bewoners en ondersteunt hen bij het versterken van hun zelforganiserend vermogen. Het sociaal makelaarschap kent drie accenten, namelijk dat van: a) versterken van het zelforganiserend vermogen door het ondersteunen van initiatieven van alle bewoners, b) sociaalbeheerder van buurtaccommodaties en c) ondersteunen van het speel- en leefklimaat van kinderen, met geleidelijke accentverschuiving naar het ondersteunen van volwassenen in het nemen van verantwoordelijkheid hiervoor. Met deze drie accenten is niet gezegd dat een en dezelfde persoon al deze drie onderdelen moet uitvoeren. Wel moet de uitvoerende organisatie een aanbod hebben op alle drie de onderdelen. Dit vraagt om een grote mate van maatwerk per gebied. Ter illustratie: in een kleine buurt als de Utrechtse Bokkenbuurt met een klein buurthuis, zou een persoon de drie accenten kunnen uitvoeren. In grotere buurten en grotere accommodaties zullen er meer mensen zijn die verschillende onderdelen uitvoeren.

Bij alle drie de accenten neemt het buurthuis een centrale plek in. Dat is de plek waar de mensen terecht kunnen met hun vragen en ideeën. Van daaruit opereren de sociaal makelaars. In het programma van eisen wordt opgenomen welke welzijnsaccommodaties, in de betreffende gebieden, er zijn die de aanbieder in stand moet houden.

In het programma van eisen worden tevens voorwaarden beschreven, om een hechte samenwerking en afstemming tot stand te brengen tussen het sociaal makelaarschap, de individuele ondersteuning en de gebiedsteams. Verder is in het programma van eisen aandacht voor het onderdeel kinderwerk. Het onderdeel kinderwerk is verantwoordelijk voor de ondersteuning van kinderen en ouders op school/onder schooltijd, in de speeltuin, op straat en in buurthuizen om gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen. Het kinderwerk organiseert in tegenstelling tot het overige sociaal makelaarschap, daar waar nodig ook ongevraagd activiteiten voor kinderen. In bijlage 1 wordt nader invulling gegeven aan het sociaal makelaarschap inclusief de buurten en aan de accenten van het werk.

Besluit:

De uitvoering van het sociaal makelaarschap wordt dicht bij de bewoners georganiseerd. De focus van de inzet van het sociaal makelaarschap zijn gebieden waar het zelforganiserend vermogen van bewoners minder aanwezig is. Kleine en/of grote aanbieders kunnen aan de hand van een programma van eisen een aanbod doen op één of meerdere gebieden. Het aanbod moet gaan over de drie accenten te weten: sociaal beheer van accommodaties, kinder- en tienerwerk en versterken van het zelforganiserend vermogen.

3.7 Accommodatiebeleid

Goede, toegankelijke en aantrekkelijke accommodaties vormen een goede randvoorwaarde voor het Vernieuwend Welzijn. Immers: daar komen de mensen bij elkaar, kunnen ze vragen stellen, elkaar helpen en initiatieven ondernemen. Het toekomstige accommodatiebeleid moet recht doen aan de uitgangspunten van Vernieuwend Welzijn en passen in de nieuwe organisatievorm waarbij meerdere aanbieders een aanbod kunnen doen op het basisaanbod. Verder wordt het welzijnsaccommodatiebeleid meegenomen in de gemeentelijke vastgoed-ontwikkeling.

Technisch beheer van welzijnsaccommodaties en speeltuinen

Op dit moment wordt de programmering, exploitatie, technisch beheer, sociaal beheer van welzijnsaccommodaties en speeltuinen door de WWO's uitgevoerd. Exploitatie en technisch beheer van accommodaties en speeltuinen zijn echter geen welzijnsactiviteiten, maar worden tot op heden wel uitgevoerd door de WWO's. De omslag van Vernieuwend Welzijn maakt het niet alleen noodzakelijk om beheer en exploitatie anders te organiseren (zodat meerdere aanbieders onder gelijke voorwaarden terecht kunnen in welzijnsaccommodaties), maar biedt ook een uitgelezen kans voor efficiënter en effectiever beheer en exploitatie (door schaalvergroting en professionalisering). Uitgangspunt hierbij is dat er in de buurten waar dat nodig is goede accommodaties en speeltuinen beschikbaar moeten zijn met maximale openingstijden, goed beheer, een hoge bezettingsgraad en tevreden gebruikers. Exploitatie en technisch beheer wordt uitgevoerd door een vastgoedbedrijf, op afstand van de gemeente georganiseerd. De programmering wordt door het welzijnswerk samen met de gebruikers gemaakt. Het Makelpunt plant de overige uren in. In de bijlage 2 worden deze punten verder uitgewerkt.

Sociaal beheer van welzijnsaccommodaties

Het sociaal beheer van welzijnsaccommodaties (gastheerschap en begeleiding van vrijwilligers) behoort wél tot de taken van het welzijnswerk en is zelfs een van de kerntaken. Afhankelijk van de wijk, de betreffende accommodatie en de aanbieder van het welzijnswerk zal het sociaal beheer worden georganiseerd onder titels uiteenlopend van sociaal beheerder, kwartiermaker of agogisch beheerder. De kern van al deze verschillende titels is hetzelfde: het gaat om goed gastheerschap en de zorg voor een accommodatie waarin alle inwoners zich welkom voelen, een plek krijgen en worden ondersteund om initiatieven te ondernemen. Dit onderdeel zal met ingang van 2013 vormgegeven worden door de organisaties van sociaal makelaars die in de buurten actief zijn. Sociaal makelaars zijn ook verbonden aan accommodaties: dat is de plek van waaruit zij werken en waar bewoners ze kunnen vinden. In de bijlage 2 gaan we nader in op de splitsing van technisch en sociaal beheer en op de verdeling van taken die hiermee samenhangt.

Besluit:

- a) Het technisch beheer en de exploitatie van welzijnsaccommodaties en speeltuinen wordt gescheiden van het sociaal beheer.
- b) Het sociaal beheer wordt ondergebracht bij het welzijnswerk, het technisch beheer en de exploitatie wordt uitgevoerd door een vastgoedbedrijf, op afstand van de gemeente georganiseerd.
- d) De programmering wordt door sociaal beheerders/makelaars samen met de gebruikers gedaan, de planning van de overige uren wordt gedaan door het DMO Makelpunt. Doel is een optimaal gebruik van de accommodaties: hoge bezettingsgraad en tevreden gebruikers.
- e) De norm voor de verdeling en financiering van het aantal m² welzijnsaccommodaties over de stad wordt vervangen door een richtlijn die flexibel is en maatwerk toestaat.
- f) Verhuurregels en tarieven zijn eenduidig en voor de hele stad gelijk. Er zijn drie huurtarieven (0%, 50% of 100%) gedifferentieerd naar de type gebruiker en de doel van de activiteit. Doel is maximale ondersteuning van de civil society en efficiënt gebruik van de accommodaties.

3.8 Balanceren tussen continuïteit en flexibiliteit

De wens van flexibiliteit in de aanbieders komt voort uit de noodzaak, om als gemeente de vrijheid te hebben om in zee te gaan met de aanbieder die het beste en meest passende product biedt. De huidige situatie (vaste subsidierelatie) belemmert deze vrijheid. Zoals eerder geschreven heeft de deze situatie te maken met historische ontwikkelingen en wettelijke verplichtingen. De wens om de mogelijkheid te creëren voor meerdere aanbieders in de basis welzijnsinfrastructuur staat enigszins in gespannen verhouding tot de wens van continuïteit en kwaliteitsborging. Dit zijn twee ogenschijnlijk paradoxale uitgangspunten die verbonden dienen te worden. Voordat we hier een poging toe doen, is de vraag op zijn plek: wat voor soort uitvoerder willen we binnen de basis welzijnsinfrastructuur? De vraag doet zich voor, kan iedereen dan een aanbod aanbieden op de basis welzijnsinfrastructuur? Het antwoord is ja, en. Omdat het hier gaat om het basisaanbod moet er een bepaalde continuïteit en kwaliteitswaarborg op het gebied van financiën, kennis en kunde en menskracht zijn. Dit zijn criteria waar potentiële uitvoerders aan moeten voldoen. Kwaliteit gaat dus boven alles. De toekomstige aanbieders zijn dus partijen die continuïteit en kwaliteit kunnen waarborgen gedurende de looptijd van hun werk. Het hoeven dus geen grote instellingen te zijn, maar zij dienen wel aan de criteria te voldoen. Tijdens de gespreksrondes hebben alle partijen aangegeven, dat een goede balans nodig is tussen flexibiliteit en continuïteit.

Hoe creëren we balans tussen continuïteit en flexibiliteit, immers als wij drie jaar gebruik maken van de diensten van een bepaalde aanbieder ontstaat er een vaste subsidierelatie? De oplossing ligt in het creëren van een hybride vorm. Dit houdt in dat de uitvraag² op de twee kerntaken en de peuterspeelzalen en voorscholen voor een vastgestelde periode gebeurt. Deze periode wordt gesteld op vierjaar. Reden hiervoor is dat er een langere periode van inzet nodig is, om te zien wat het resultaat van een inzet is. Aanbieders hebben een langere periode nodig om goed personeel aan zich te binden.

Partijen doen aan de hand van het vastgestelde programma van eisen een aanbod voor een periode van vier jaar. In het derde jaar wordt het geëvalueerd en het programma van eisen voor de daaropvolgende vier jaar geschreven en gepubliceerd. Hierin worden de ervaringen van de voorgaande jaren meegenomen. Nieuwe aanbieders kunnen zich vervolgens voor een periode van vier jaar inschrijven. Hiermee is niet gezegd dat er maar één sturingsmoment om de vier jaar is. Jaarlijks wordt naar de uitvoering van het werk en de resultaten gekeken. Jaarlijks kan bijgestuurd worden. Deze tussenvorm geeft continuïteit voor een periode van vier jaar en de flexibiliteit om goed sturing te geven. Op die manier behouden we de flexibiliteit om met andere aanbieders in zee te gaan.

Wat betreft de continuïteit van het basis aanbod in de stad, is het van belang dat partijen die de twee kerntaken uitvoeren zoveel mogelijk voortbouwen op de bestaande samenwerkingsverbanden en netwerken van de huidige organisaties. Dit geldt in het bijzonder voor de individuele ondersteuning. De waarde van de netwerken is afhankelijk van de kwaliteit van de relaties die professionals leggen. In de programma's van eisen hanteren we het principe 'mens volgt werk'. Dit houdt in dat aanbieders worden gevraagd kennis van en inbedding in de Utrechtse situatie aan te tonen. Nieuwe aanbieders kunnen dit onder andere doen door (goed functionerende) werknemers van de bestaande WWO's over te neemt. Daardoor gaan kennis en verbindingen niet verloren en kan continuïteit in de uitvoering worden gewaarborgd. Aanbieders behouden altijd het recht te bepalen wie ze wel of niet overnemen.

Besluit:

De uitvoering van de basis welzijnsinfrastructuur dient op basis van flexibiliteit en continuïteit te gebeuren. De uitvoering van het welzijnswerk wordt met ingang van 1 januari 2013 in een uitvoeringsovereenkomst van een periode van vier jaar aangeboden. Jaarlijks kan er inhoudelijk bijgestuurd worden en om de vier jaar bestaat de mogelijkheid om van aanbieder te wisselen.

² Publicatie van programma van eisen, waar aanbieders op kunnen aanbieden.

3.9 Methoden van financieren

Er zijn twee methoden mogelijk om het welzijnswerk te financieren, namelijk: subsidie of aanbesteden. Beide methoden hebben voor- en nadelen.

Voordelen van aanbesteding:

- Aan het einde van het contract kan er opnieuw worden aanbesteed en een andere partij worden gecontracteerd.
- Nauwkeurige beschrijving van de gewenste resultaten in een bestek, draagt bij aan een betere sturing.

Nadelen van aanbesteding:

- Gedurende de contractperiode is er beperkte flexibiliteit met betrekking tot de inzet die is overeengekomen. Het bij willen stellen van afspraken, gaandeweg de periode kan direct financiële gevolgen hebben (meerwerk wordt in rekening gebracht).
- Een goede beschrijving van de resultaten, inzet en omvang in de vorm van een bestek is noodzakelijk. Dit is niet op alle onderdelen van het welzijnswerk even goed in kwantitatieve zin te beschrijven.

Voordelen van subsidiering:

- Meer flexibiliteit in het bijstellen van uitvoeringsafspraken gaandeweg de periode van subsidiering.
- Op onderdelen waar de kwantitatieve resultaten niet scherp te beschrijven kunnen worden, kunnen aanvragers een aanbod doen op basis van de gemeentelijke doelstellingen.

Nadelen van subsidiering:

- Bij jaarlijkse subsidiering kan na drie jaar de financiële relatie niet plots beëindigd worden. Dit kan worden opgevangen door te subsidiëren als een projectsubsidie van vier jaar.

Subsidiering is een financieringskader van waaruit scherp gestuurd wordt. Zowel aan de voorwaardenkant als aan de toetsingskant. In die zin kan er even scherp gestuurd worden vanuit een aanbestedingsbestek als vanuit subsidiëringvoorwaarden.

Besluit:

De nieuwe kaders van verantwoordelijkheden en taken van de gemeente en uitvoerende organisaties krijgen langzamerhand vorm. Subsidiering is vanwege de flexibiliteit die dat in sturing biedt, de best passende vorm van financiering. Vanaf 1 januari 2013 wordt subsidiering als financieringsmethode gehanteerd.

3.10 Brede aankondiging om meerdere aanbieders te interesseren

Om zoveel mogelijk potentiële aanbieders van uitvoeringsactiviteiten adequaat te informeren over het Programma van Eisen Vernieuwend Welzijn Utrecht (PvE), organiseren we interactieve informatiemogelijkheden. In het voorjaar van 2012 publiceren we het PvE op www.utrecht.nl/programmavaneisenvwu (nog op te zetten) en kan digitaal een papieren versie opgevraagd worden. Ook kunnen vragen digitaal ingediend worden. Deze worden óf digitaal beantwoord óf worden gevolgd door een uitnodiging voor een toelichtend gesprek op één van informatiebijeenkomsten die wij gaan organiseren. Deze kondigen we breed aan in diverse media en de bijeenkomsten zijn vrij toegankelijk. Daarbij wordt vermeld dat een één-op-één-toelichtingsgesprek kan worden aangevraagd. Die zijn tegelijkertijd met die bijeenkomsten waarop we het PvE aan de potentiële uitvoerders toelichten.

3.11 Positie van de huidige uitvoerders

De nieuwe organisatievorm gaat per 1 januari 2013 in. In het voorjaar van 2012 worden de programma's van eisen voor de drie onderdelen opgesteld en gepubliceerd. De gemeente zal geen partijen bij voorbaat weigeren dan wel voortrekken. De beoordeling van de aanvraag gebeurt inhoudelijk. De huidige aanbieders zijn echter niet meer bij voorbaat de leveranciers van het welzijnswerk. Dit heeft grote consequenties voor de huidige aanbieders. Feitelijk wordt hun reguliere welzijnssubsidie per 1 januari 2013 stopgezet. Zij moeten zich oriënteren op hun positie. De huidige aanbieders hebben, net als ieder ander, de vrijheid om mee te dingen met een of meer onderdelen. Bij alle onderdelen willen we het principe 'mens volgt arbeid' hanteren. Dat wil zeggen, nieuwe aanbieders nemen, daar waar mogelijk, goed functionerende medewerkers over. Uiteindelijk ligt het verantwoordelijk van overnemen van mensen bij de nieuwe aanbieders. Als gemeente gaan we in gesprek met de nieuwe aanbieders en zien erop toe dat dit daar waar mogelijk ook plaats vindt.

3.12 Flexibel budget

De organisatie van het basisaanbod in de stad Utrecht wordt geflexibiliseerd. Er ontstaat ruimte voor meerdere aanbieders. Vooral het onderdeel sociaal makelaarschap biedt mogelijkheid voor kleinere aanbieders.

Naast het basisaanbod van Vernieuwend Welzijn (versterken van het civil society en bieden van individuele ondersteuning) vormt de inzet van de vrijwilligersorganisaties, bewonersgroepen, particuliere initiatieven en organisaties die een specifiek profiel hebben een waardevolle aanvulling op de basisinfrastructuur in de stad. Door de inzet van het flexibele budget wordt ruimte gecreëerd, waarop deze organisaties en initiatieven een beroep kunnen doen op financiële ondersteuning. Deze ondersteuning is gebaseerd op de mate waarin deze organisaties een toegevoegde waarde hebben op het basisaanbod.

Om een flexibel budget mogelijk te maken, hebben wij de huidige subsidierelaties goed tegen het licht gehouden en verschillende regelingen geïnventariseerd die voor bundeling in een flexibel budget in aanmerking komen. Voor 2012 is een bedrag van € 1,2 miljoen gereserveerd voor het flexibel budget. De huidige subsidieregelingen voor migrantenorganisaties en veelbelovende particuliere initiatieven (Amendement 45) worden ingetrokken. De budgetten die wij voor deze organisaties reserveren, maken straks deel uit van het flexibel budget.

Met ingang van 1 januari 2013 wordt de subsidierelatie met een aantal organisaties, die al meerdere jaren gesubsidieerd worden onder de doelstellingen van het oude beleid 'bevorderen leefbaarheid en sociale samenhang,' beëindigd. Zie voor de uitvoerige lijst zie bijlage 3. De bijbehorende budgetten worden dan toegevoegd aan het flexibel budget. Deze organisaties worden eind 2011 geïnformeerd over het beëindigen van hun subsidies. Het staat de genoemde organisaties (MZO's, Amendement 45 en overige) vrij om subsidie aan te vragen binnen de doelstellingen en voorwaarden van het flexibel budget. De uitgangspunten voor dit budget zijn te vinden in de bijlage 3 'uitgangspunten flexibel budget'. Deze regeling wordt tegelijk met deze uitvoeringsnota aan het college en de raad voorgelegd.

Besluit:

Met ingang van 1 januari 2012 wordt er flexibel gecreëerd voor innovatieve en aanvullende initiatieven uit de stad. Deze ruimte moet worden gecreëerd binnen het financiële kader van het programma Welzijn en daarom wordt een deel van het huidige budget en van de huidige regelingen hieronder gebracht.

4. Sturing op kwaliteit

De vier jaarlijkse subsidiecyclus vraagt om goed opdrachtgeverschap. Het wordt des te belangrijker om als gemeente goed te weten wat wij willen en welke resultaten er bereikt moeten worden. Dit vraagt om goede en gedetailleerde kennis van de maatschappelijke kansen en problemen in de wijken en buurten. Uit deze gedetailleerde kennis worden de maatschappelijke opgaven gedestilleerd, die basis vormen van de programma's van eisen.

Naast de programma's van eisen is het noodzakelijk om goed te kunnen bepalen wat de effectiviteit van de inzet is geweest. De komende jaar wordt in Utrecht een instrument ontwikkeld om de effectiviteit van de inzet te kunnen bepalen. Daarbij zullen we gebruik maken van:

- beschreven gemeentelijke doelstellingen,
- vastgestelde beleidsuitgangspunten,
- kennis over interventie uit het verleden, en
- de ervaringen en expertise elders in het land

Besluit:

Goede kennis van de maatschappelijke ontwikkelingen in de wijken en buurten is noodzakelijk om de rol van opdrachtgever goed in te kunnen vullen. We komen met een instrument om de effectiviteit van de inzet te kunnen bepalen. Daar waar het elders in het land al een dergelijk instrument is ontwikkeld, zullen we daar gebruik van maken.

4.1 Onafhankelijke toetsing

Als onderdeel van de veranderagenda om tot een effectief welzijnswerk te komen, wordt horizontale verantwoording ingezet als een van de instrumenten voor onafhankelijke toetsing van de uitvoering van het welzijnswerk in Utrecht. Met het kantelen van verantwoordelijkheid voor leefbaarheid en sociale samenhang in buurten naar bewoners en een maatschappelijk middenveld, kantelt in principe ook het medezeggenschap over welzijn naar bewoners en stakeholders. Horizontale verantwoording is een van de instrumenten om deze kanteling te faciliteren.

4.2 Horizontale verantwoording

De doelen van het inzetten van instrumenten van horizontale verantwoording zijn:

- Het versterken van de positie van de burger in het nemen van eigen verantwoordelijkheid.
- Het beter verantwoorden en legitimeren van de uitkomsten van het werk, door de uitvoeringsorganisaties naar de stakeholders van welzijn en de gemeente als opdrachtgever.
- Het verbeteren van het lerende vermogen van de uitvoeringsorganisatie door de input van partners en bewoners beter aan te laten aansluiten bij de eigen kwaliteitsverbeteringsprocessen van de organisatie.

Gerelateerd aan de twee kerntaken van Vernieuwend Welzijn:

1. Bij 'Het versterken van de civil society' richt de primaire focus van horizontale verantwoording zich op de bewoners en gebruikers. Horizontale verantwoording dient een betere positie en betere mede-sturingsmacht voor de bewoner te geven.
2. Bij 'Individuele ondersteuning' richt de primaire focus zich op de toetsing van de effectiviteit van de uitvoering naar bewoners / afnemers, andere stakeholders en de gemeente.

In de kern gaat het om een proces van rekenschap afleggen over resultaten en maatschappelijke effecten van welzijn. En de ander (burgers en stakeholders) de positie geven om er invloed op uit te kunnen oefenen. Verantwoorden is dan ook een stap in een cyclisch model van: evalueren/meten, verantwoorden en waarderen -> nieuwe doelen en effecten bepalen -> uitvoeren -> evalueren en meten. De nadruk ligt op instrumenten van verantwoording die vooral de frontwerkers toe gaan passen in hun relatie met bewoners en stakeholders. Gemeente en management van de uitvoeringsorganisaties faciliteren het proces en kunnen informatie destilleren voor hun eigen rol. Momenteel participeert de gemeente in een traject van het ministerie van VWS over horizontale verantwoording. Uitkomsten van dit traject gaan onderdeel uitmaken van het programma van eisen.

Besluit:

De huidige manier van verticale verantwoording door middel van inhoudelijke jaarrapportages en financiële verantwoordingen wordt aangevuld met de methodiek van horizontale verantwoording. Hierdoor komen stakeholders (bewoners, gebruikers en partners) in een betere positie om de effectiviteit van het welzijnswerk mede te beoordelen.

4.3 Instellen van een onafhankelijke beoordelings- en visitatiecommissie

Het streven is dat meerdere partijen een aanbod gaan doen op het basisaanbod. De vraag doet zich voor en op basis waarvan selecteer je dan de ene aanbieder boven de ander? Om dit proces transparant en onafhankelijk te organiseren wordt er een onafhankelijke adviescommissie gevormd, die aan de hand van het programma van eisen een advies uitbrengt welke partijen daar op een adequate manier een invulling aan kunnen geven. Deze commissie zal bestaan uit: wetenschappers, sociaal ondernemers, mensen uit het welzijnswerk (gepensioneerd of uit andere steden), ambtenaren en vertegenwoordigers van de eindgebruikers. De commissie heeft de vrijheid om naast het bestuderen van de aanvragen ook met de aanbieders te spreken door middel van presentaties en gespreksrondes. De adviescommissie adviseert het college die het uiteindelijke besluit neemt. Door de inzet van deze commissie wordt gebruikgemaakt van de expertise die buiten de gemeente op verschillende terreinen is opgebouwd.

Als tweede taak van deze externe onafhankelijke commissie is, om te adviseren over de wijze waarop de effectiviteit van het welzijnswerk en daarmee het maatschappelijke rendement vergroot kan worden. De commissie bekijkt om de drie jaar de twee kerntaken van het welzijnswerk. De commissie krijgt als opdracht om verschillende aspecten van het welzijnswerk te inspecteren: het bereik, de noodzakelijke competenties van de werkers, effectiviteit van de aanpak / methodiek, de dialooggerichtheid, efficiëntie in de organisatie, effectieve samenwerking met partners en de rol van de gemeente als opdrachtgever. Ook dit wordt een cyclisch instrument. De uitkomsten moeten bijdragen aan een betere sturing op het welzijnswerk. Uitkomsten van de visitatie moet leiden tot een aanscherping van het programma van eisen voor de opvolgende periode.

Besluit:

Er wordt gebruik gemaakt van de expertise van derden om objectief te oordelen over de uitvoering en resultaten van het welzijnswerk en opdrachtgeverschap van de gemeente. Na ieder derde jaar wordt er een visitatie uitgevoerd op de twee doelstellingen van het welzijnswerk. Uitkomsten hiervan zijn onderdeel van het programma van eisen voor de opvolgende periode.

4.4 Steviger toezicht in het kader van regie

Een cruciaal onderdeel van sturen op kwaliteit is het goed invullen van de opdrachtgeversrol. Een goed opdrachtgeverschap heeft aan de ene kant te maken met goed weten wat de ontwikkelingen in de stad zijn, waar men naar toe wil en welke gewenste resultaten daarbij horen. Maar met weten alleen kom je er niet. Als goed opdrachtgever moet je er ook op toezien dat de gemaakte afspraken worden nagekomen, de financiële situatie in orde is en dat samenwerkingsverbanden daadwerkelijk van de grond komen. Dit vraagt het nodige van de gemeentelijke accounthouders. Er zijn de afgelopen jaren stappen gezet in het verbeteren van de accounthoudersrol. Deze verbeteringen worden komende tijd doorgezet, onder andere door de financiële inbreng te versterken. Ook wordt er geïnvesteerd in kennis en vaardigheden op het gebied van het opstellen van programma's van eisen en nieuwe vormen van verantwoording voor de verschillende organisaties die straks de dienstverlening gaan uitvoeren.

5. Financiën en planning

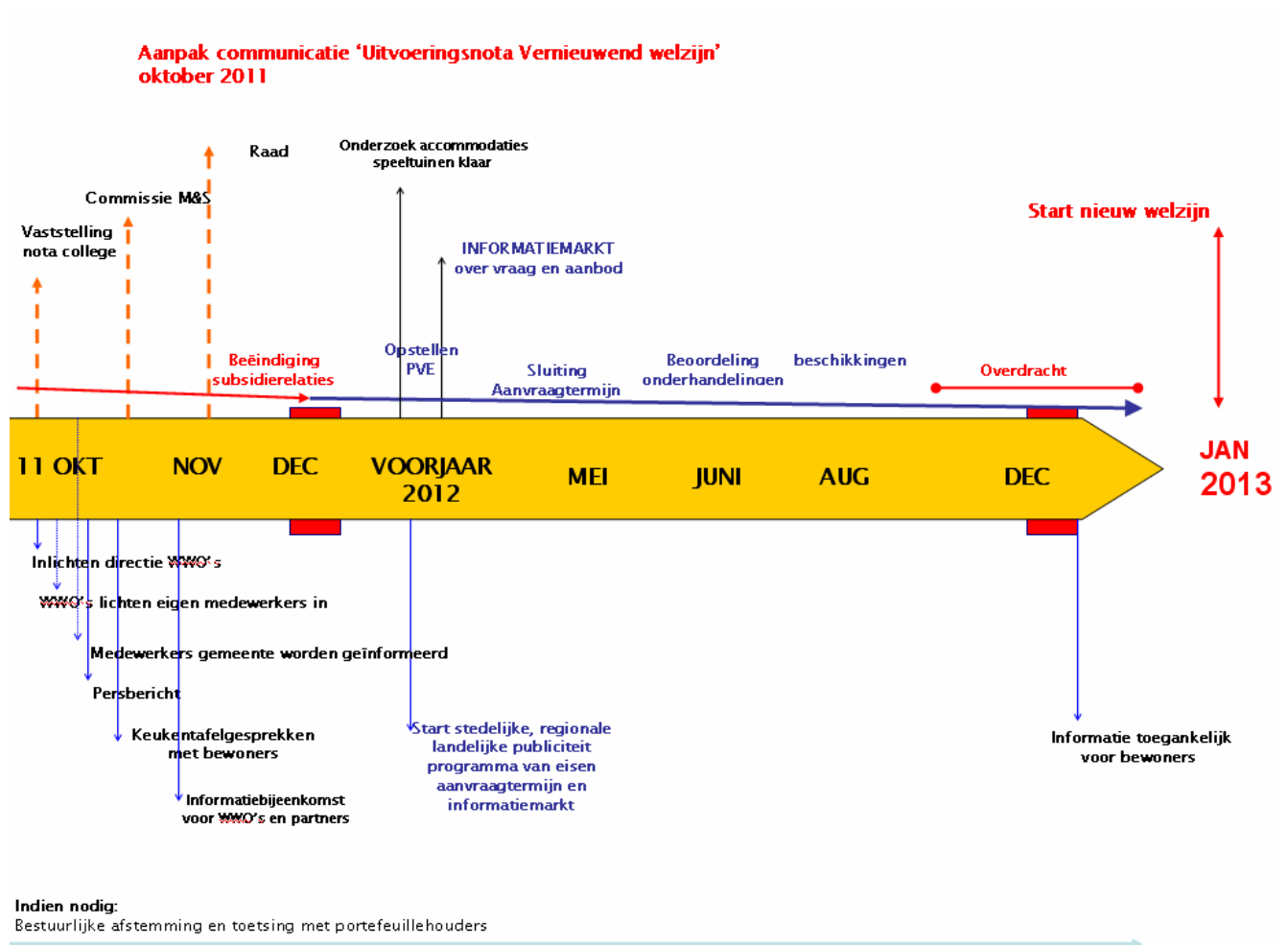
5.1 Financiën

Zoals in de kadernota is opgenomen gebeurt de uitvoering van Vernieuwend Welzijn binnen de huidige vastgestelde financiële kaders. In de programma's van eisen komt er een totaal compleet financieel overzicht per onderdeel.

5.2 Planning

Wanneer	Wat
11 oktober 2011	College vaststelling uitvoeringsnota Vernieuwend Welzijn
Oktober/november 2011	Bespreking notitie in commissie M & S
November 2011	Raadsbehandeling
November 2012 - februari 2013	Afronden onderzoek accommodaties en speeltuinen
Voorjaar 2012	Opstellen programma van eisen
1 maart 2012	Publiceren programma van eisen
maart 2012	Organiseren van informatiemarkt
april 2012	Installatie van de beoordelingscommissie
1 mei 2012	Sluiting voor aanvragen en ontvangst aanvragen
juni/juli 2012	Beoordeling van de aanvragen en onderhandelingsrondes
1 augustus 2012	Beschikking aan de nieuwe uitvoerder
augustus 2013 - december 2013	Overdracht van activiteiten en (mogelijk) overname medewerkers van de nieuwe aanbieder
1 januari 2013	Start uitvoering welzijn nieuwe stijl

5.3 Communicatieplanning

Bijlage 1: nadere invulling van het sociaal makelaarschap

Kiezen voor betrokken stad als perspectief

Wij kiezen voor een betrokken stad waarin de inwoners zelf vorm kunnen geven aan hun maatschappelijk leven en in vrijwillige netwerkverbanden uitvoering kunnen geven aan wat zij willen en kunnen in hun leefomgeving. Er is ondersteuning in de vorm van sociaal makelaarschap aan kinderen, jongeren en bewoners die zich (nog) niet op eigen kracht kunnen verbinden aan (ondersteunende) netwerken. Het sociaal makelaarschap is er dan vooral op gericht het zelforganiserend vermogen (bijna altijd al aanwezig) te waarderen en tot recht te laten komen, door initiatieven te ondersteunen en te helpen bij het leggen van verbindingen.

In de kadernota 'Routekaart naar Vernieuwend Welzijn', zijn de volgende uitgangspunten voor de sociaal makelaar vastgesteld:

- Kansen en problemen worden aangepakt op het schaalniveau, waarop zij spelen. Dit is niet per definitie de wijk; het zal vaker de buurt en de straat zijn. Buurten worden ingedeeld in behoud, beheer en proactief inzet. Deze verdeling geeft de mate van inzet van de sociaal makelaar weer.
- Opbouwwerkers en sociaal-cultureel werkers worden geschoold tot 'sociaal makelaars'.

Buurtgerichte inzet sociaal makelaars

Sociaal makelaarschap wordt proportioneel ingezet in relatie tot de zwaarte van de vraagstukken die in buurten aan de orde zijn. De aanwezigheid wordt jaarlijks bepaald aan de hand van informatie samengesteld uit: de jaarrapportages (verticale en horizontale verantwoordingen), trends en ontwikkelingen; expertise DMO - Wijkaccountmanagement (inclusief inbreng wijkmanagement / -regie) en expertise DMO - Samenleving.

In de kadernota is onderscheid van professionele inzet gericht op behoud, beheer en op proactieve inzet per buurt vastgesteld. In de onderstaande tabel is te zien welk buurt in welk categorie hoort.

Geen professionele inzet in sterke buurten: in buurten met een hoog potentieel aan zelforganisaties en zelfredzaamheid kent de sociaal makelaar de buurt en wordt gekend; in principe is er dan geen ondersteunende inzet nodig of incidenteel op afroep.

Professionele inzet in gemiddelde buurten: 'vinger aan de pols'-buurt, de sociaal makelaar kent de buurt en wordt gekend; de inzet is incidenteel, bijvoorbeeld bij de start, als bewoners complexe vraagstukken aanpakken, als de continuïteit van een initiatief in gevaar komt, bijvoorbeeld bij ernstige voortgangondermijnende conflicten. Indicatief voor 2012 gaat het om 25 buurten.

Sterk proactieve inzet in zwakke buurten: de focus ligt bij de aandachtsgebieden in de Krachtwijken en buurten daarbinnen (en een klein aantal buurten erbuiten): bekende en herkenbare aanwezigheid van de sociaal makelaar, structurele proactieve inzet ook op basis van eigen signalering en analyse. Het sociaal makelaarschap wordt procesmatig ingezet. Dit kan betekenen dat er afwisselend meer en minder intensieve aanwezigheid moet zijn over meerdere jaren. Verbindingen leggen met 'sterke' vrijwillige inzet in nabije buurten is een onderdeel van het sociaal makelaarschap. Indicatief voor 2012 gaat het om 20 buurten.

Verschillende accenten van het sociaal makelaarschap

De sociaal makelaar begeeft zich voornamelijk in het domein van de bewoners en ondersteunt hen bij het versterken van hun zelforganiserend vermogen. Het werk van de sociaal makelaar kent drie accenten, namelijk dat van: a) ondersteuner van bewonersinitiatieven, b) sociaalbeheerder van buurtaccommodaties en c) ondersteunen van het speel- en leefklimaat van kinderen. Deze drie accenten worden hieronder verder toegelicht.

A. Ondersteuner van bewonersinitiatieven

De buurt is het domein van de mensen die er wonen. Zij zijn voor een belangrijk deel verantwoordelijk voor de leefomgeving. Samen verantwoordelijk zijn vraagt om betrokkenheid. Betrokken bewoners zorgen mede voor een betere buurt. De sociaal makelaar zal buurtbewoners steunen bij hun betrokkenheid met hun buurten én hen waarderen voor het dragen van verantwoordelijkheid. Wanneer zij er zelfstandig niet in slagen om een levensvatbaar initiatief op te starten, te continueren of tot een goed einde te brengen, dan kunnen zij ondersteuning krijgen van het sociaal makelaarschap. De sociaal makelaar gaat een initiatief niet dragen, maar kan wel helpen een zet in de goede richting te geven.

De sociaal makelaar makelt en schakelt tussen de leefwereld van bewoners en de systeemwereld van professionele organisaties. Hij slaat een brug tussen de buurt, de instanties en het beleid. Hierdoor lossen buurtbewoners steeds sneller hun problemen op, neemt het zelforganiserend vermogen toe en zijn zij meer zelfredzaam.

B. Sociaalbeheerder van buurtaccommodaties

De huidige omslag van de verzorgingsstaat naar participatiesamenleving betekent dat we voorzieningen anders gaan gebruiken. We willen accommodaties die maximaal ondersteunend zijn voor bewonersinitiatieven en voor de andere (welzijns)activiteiten die plaatsvinden. Het voornaamste doel van welzijnsaccommodaties is de activering van mensen. Daarbij is ontmoeting een belangrijk middel, maar geen doel op zich. Vernieuwend Welzijn vraagt, vooral in de Krachtwijken, de beschikbaarheid van accommodaties die bewonersinitiatieven en andere welzijnsactiviteiten kunnen huisvesten. Dat zijn niet zomaar gebouwen waar bewoners terecht kunnen, maar plekken waar bewoners zich welkom voelen, worden gewaardeerd en geholpen als dat nodig is. Voor het realiseren van zo'n plek is sociaal beheer een fundamentele schakel. De sociaal beheerder bewaakt de sfeer en zorgt voor goed contact met de buurt. In een accommodatie voor de wijk komen mensen met heel verschillende achtergronden: jongeren, kinderen, ouderen, autochtonen, allochtonen, sociaal zwakke en sterkere groepen. De sociaal beheerder zorgt dat het contact tussen verschillende gebruikers goed verloopt en verbindt vrijwilligers aan de accommodaties. Veel welzijnsaccommodaties draaien voor een groot deel op vrijwilligers. Zij helpen bij het beheer en het organiseren van de activiteiten. De sociaal beheerder zorgt ervoor dat zij weten wat ze moeten doen, zich verbonden voelen met de plek en actief blijven. Bewoners gaan dan zelf een buurthuis dragen en verantwoordelijkheden op zich nemen.

C. Kinderwerk (inclusief de speeltuinen)

Het kinderwerk maakt nu integraal onderdeel uit van de werkzaamheden van de WWO's. Het bestaat uit verschillende onderdelen zoals het bieden van opvoedingsondersteuning, activiteitenbegeleiding bij spelen op straat en buurthuizen, speeltuinwerk en ondersteuning bij de verlengde schooldagen en bredescholen.

Het bieden van opvoedingsondersteuning wordt een taak van het Centra Jeugd en Gezin en zal geen onderdeel meer uitmaken van het kinderwerk. De overige inzet van het kinderwerk wordt beschouwd als onderdeel van de (pedagogische) civil society en wordt ondersteund door het sociaal makelaarschap. Sociaal makelaarschap bestaat dus uit drie onderdelen: ondersteunen van initiatieven van bewoners, kinderwerk en sociaal beheer van accommodaties. Het onderdeel kinderwerk wordt als het overige sociaal makelaarschap buurtgebonden aangeboden, waarbij we onderscheid maken tussen buurten waar sprake is van een behoud, beheer of pro-actieve inzet. Wij kiezen niet voor kindgebonden subsidie voor kinderwerk, dat werkt stigmatisering en uitsluiting in de hand. Juist buurtgericht kinderwerk kan het samenspeelen in diversiteit stimuleren en kan kansarme en kansrijke kinderen met elkaar verbinden.

Sociaal makelaarschap, onderdeel kinderwerk is verantwoordelijk voor de ondersteuning van kinderen en ouders op school/onder schooltijd, in de speeltuin, op straat en in buurthuizen om gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen. School is de belangrijkste partner, maar niet de opdrachtgever van kinderwerk. Wij smeden een hecht samenwerkingsverband tussen het sociaal makelaarschap, de scholen en de Centra voor Jeugd en Gezin. Sociaal makelaarschap/kinderwerk participeert in de verlengde schooldag, dagarrangementen en buitenschoolse opvang.

Speeltuinen

Het speeltuinwerk in de stad Utrecht bestaat uit twee componenten te weten: het fysieke deel (accommodatie, toestellen en technisch beheer) en een sociaal deel (toezicht en activiteiten). Zoals eerder in deze nota beschreven, wordt het fysieke deel ondergebracht bij de vastgoedafdeling. Het sociaal beheer van de speeltuinen wordt waar dat mogelijk is in handen gegeven van bewonersgroepen van opvoeders en buurtgenoten. Uitgangspunt is dat we geen speeltuinen gaan sluiten. Vanaf 1 januari 2013 streven we naar maatwerk per speeltuin voor wat betreft de organisatie van het sociaal beheer en de activiteiten, met als uitgangspunt zoveel mogelijk verantwoordelijkheid daarvoor neer te leggen bij ouders en andere vrijwilligers..

De inzet van sociaal makelaarschap / speeltuinwerk wordt beperkt tot die uren en die speeltuinen waar dat nodig is en waar geen goede alternatieven zijn, zoals een goed functionerende vrijwillige sociale beheervorm. Het sociaal makelaarschap betreft opvoeders en buurtgenoten bij het beheer van de speeltuin. Waar nodig en mogelijk verbindt hij betrokken, actieve en competente opvoeders en buurtgenoten in een (rechtspersonlijke) beheervorm: dat kan een al bestaand bewonersinitiatief zijn, een beheergroep, een speeltuinvereniging, een 'vriendinnen en vrienden van' verband of een hybride verband van maatschappelijk betrokken ondernemers, scholen actief in de buurt gecombineerd met vormen van vrijwillige buurtinzet.

BIJLAGE 2: UITWERKING VAN HET ACCOMMODATIEBELEID

We streven naar accommodaties die maximaal ondersteunend zijn voor bewonersinitiatieven en voor de andere (welzijns)activiteiten die plaatsvinden in het kader van Vernieuwend Welzijn. Het voornaamste doel van welzijnsaccommodaties is de activering van mensen. Daarbij is ontmoeting een belangrijk middel, maar geen doel op zich.

Om de activiteiten in het kader van Vernieuwend Welzijn uit te kunnen voeren, is het nodig om de beschikking te hebben over ruimtes die te gebruiken zijn als:

- ontmoetingsruimte (ondersteuning civil society: accommoderen van bewonersinitiatieven en faciliteren van ontmoeting);
- cursusruimte/activiteitenruimte/bewegingsruimte (ondersteuning civil society en collectieve ondersteuning van individuen met een hulpvraag);
- keuken/eetgelegenheid (in een deel van de accommodaties, met name in de kwetsbare wijken);
- vergaderkamer;
- spreekkamer (individuele ondersteuning);
- kantoor.

Om de toekomstige welzijnsactiviteiten goed te kunnen faciliteren hebben we dus verschillende ruimtes nodig. Die ruimtes hoeven zich niet per definitie te bevinden in gebouwen die specifiek voor welzijnsactiviteiten bestemd zijn. Een ontmoetingsruimte voor de buurt kan op andere tijdstippen het ouderlokaal van een basisschool zijn, of een sportkantine of koffiehoeke van een zorginstelling. Hetzelfde geldt voor de activiteitenruimte of bewegingsruimte, de vergaderkamers, spreekkamers of het kantoor. Sterker nog: het heeft onze voorkeur om logische verbindingen met andere organisaties in de stad te maken. Niet alleen omdat dat voor alle partijen kostenbesparend kan werken, maar ook omdat we een maatschappelijke meerwaarde zien in kruisbestuivingen. Als mensen met verschillende achtergronden elkaar op natuurlijke wijze ontmoeten, vergroot dat de kans op kennismaking en binding tussen deze groepen. Via de sportclub die haar deuren openstelt voor buurtinitiatieven komen inwoners in contact met activiteiten en buurtgenoten die ze anders misschien niet zo snel zouden ontmoeten. Dat kan voor de sportclub nieuwe leden opleveren, en voor een bewonersinitiatief nieuwe deelnemers. Het bezitten van vierkante meters voor welzijnsactiviteiten is voor de gemeente dus geen doel op zich, maar een middel om onze (welzijns)doelen te bereiken. We willen graag beschikken over multifunctionele ruimtes die meerdere doelen kunnen dienen.

Sociaal beheer is verbindende schakel

In Vernieuwend Welzijn willen wij mensen ondersteunen bij het deelnemen aan de maatschappij door hen te stimuleren hun verantwoordelijkheid te nemen. Daarnaast ondersteunen we mensen die tot een risicogroep behoren. Accommodaties zijn daarbij een heel belangrijk middel. We willen dus, vooral in de Krachtwijken, kunnen beschikken over accommodaties die bewonersinitiatieven en andere welzijnsactiviteiten kunnen huisvesten. Dat zijn niet zomaar gebouwen waar bewoners terecht kunnen, maar plekken waar bewoners zich welkom voelen, worden gewaardeerd en geholpen als dat nodig is. Plekken die letterlijk en figuurlijk laagdrempelig zijn, schoon, veilig en gastvrij. Voor het realiseren van zo'n plek is sociaal beheer een fundamentele schakel. De sociaal beheerder bewaakt de sfeer en zorgt voor goed contact met de buurt. In een accommodatie voor de wijk komen mensen met heel verschillende achtergronden: jongeren, kinderen, ouderen, autochtonen, allochtonen, (sociaal-economisch) zwakke en sterkere groepen. De sociaal beheerder zorgt dat het contact tussen verschillende gebruikers goed verloopt en verbindt vrijwilligers aan de accommodaties. Veel welzijnsaccommodaties draaien voor een groot deel op vrijwilligers. Zij helpen bij beheer en het organiseren van de activiteiten. De sociaal beheerder zorgt ervoor dat zij weten wat ze moeten doen, zich verbonden voelen met de plek en actief blijven. Bewoners gaan dan zelf een buurthuis dragen en verantwoordelijkheden op zich nemen. Het werk van een sociaal beheerder is dus voor een groot deel overlappend met agogisch werk. Daarom hebben welzijnsorganisaties ook vaak agogisch beheerders aangesteld (de drie WWO's gebruiken hiervoor verschillende functienamen, namelijk: agogisch beheerders, sociaal beheerders en kwartiermakers). Vanuit inhoudelijk en financieel oogpunt is het aanstellen van sociaal beheerders de meest wenselijke manier om een accommodatie met een functie voor de buurt te runnen, want de sociaal beheerder heeft een grote invloed op de sfeer én de exploitatie. Sociaal beheerders handelen ook vanuit de principes van het sociaal makelaarschap en Vernieuwend Welzijn: hij of zij schept de voorwaarden voor inwoners om zichzelf te organiseren en ondersteunt waar nodig. Vanaf 2013 komt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van dit sociaal beheer liggen bij de organisaties die het sociaal makelaarschap organiseren.

Accommodaties zijn dus een belangrijk middel om onze doelen te bereiken en fungeren dan ook als uitvalsbasis voor al het werk dat wordt uitgevoerd door de organisaties die het sociaal makelaarschap gaan organiseren: ondersteunen van bewonersinitiatieven, kinderwerk (inclusief speeltuinen) en sociaal beheer.

Verschillende wijken, verschillende doelgroepen, verschillende accommodaties

Utrechtse wijken zijn zeer verschillend in omvang, bevolkingsopbouw, sociaaleconomische positie van de inwoners en sociale cohesie. De mate waarin ondersteuning wordt aangeboden is uiteraard het grootste in de wijken waar de inwoners dat het hardste nodig hebben.

Het accommodatiebeleid moet aansluiten bij dit beeld. Maar accommodaties worden ontwikkeld voor de lange termijn. Ook hebben sommige accommodaties een wijkfunctie, anderen juist duidelijk een buurtfunctie. We zullen op wijkniveau vaststellen welke fysieke infrastructuur er voor de wijk op de lange termijn moet zijn, daarbij houden we rekening met zwakke buurten in sterke wijken. Op buurtniveau kunnen indien nodig ook voor een korte periode vierkante meters worden bijgehuurd. Voor het accommodatiebeleid maken we onderscheid in drie type wijken: sterke, gemiddelde en zwakke wijken.

Dit onderscheid in drie type wijken geeft een grof beeld van de verschillen in wijken en de behoefte van de inwoners, maar weinig wijken zijn homogeen. Voor een precies beeld moeten we inzoomen op buurtniveau: in sterke wijken zijn ook aandachtsbuurten en in zwakkere wijken bevinden zich sterke buurten. Bij de uitwerking op pandniveau van deze uitgangspunten houden we uiteraard rekening met deze verschillen in buurtopbouw.

Sterke wijken: Binnenstad, Noordoost, Oost

In deze wijken is sprake van een hoog niveau van zelfredzaamheid en daarom zal hier – met uitzondering van enkele zwakke buurten – geen tot weinig inzet van sociaal makelaars worden gerealiseerd. De activiteiten die buurtbewoners in deze wijken willen organiseren ter bevordering van sociale cohesie en leefbaarheid van de wijk worden wel gefaciliteerd, maar dat hoeft niet in een accommodatie te gebeuren die alleen voor welzijnsdoelen dient. Zo is er in de binnenstad bijvoorbeeld het Bartholomeus Gasthuis, een woonvoorziening voor ouderen die graag haar deuren openzet voor initiatieven uit de buurt. Ook zijn er – net als in de rest van de stad – scholen die 's avonds vaak leeg staan en voor wijkactiviteiten ingezet kunnen worden.

In sterke wijken garanderen we niet langer de aanwezigheid van een minimaal aantal vierkante meters aan welzijnsvoorziening, maar we faciliteren inwoners wel met ruimte als zij dat nodig hebben voor initiatieven die passen in Vernieuwend Welzijn of bijdragen aan andere gemeentelijke doelstellingen. Dat doen we onder meer door de inzet van het DMO Makelpunt bij het zoeken naar een geschikte ruimte en door het beschikbaar stellen van budget voor het huren van een ruimte voor het uitvoeren van activiteiten die passen binnen Vernieuwend Welzijn (indien er geen eigen accommodatie aanwezig is die niet beschikbaar gesteld kan worden). In sterke wijken is relatief weinig behoefte aan ruimten voor de individuele ondersteuning (zoals spreekkamers).

Zoals gezegd bevinden zich in sterke wijken soms zwakkere buurten (bijvoorbeeld Sterrenwijk en Staatsliedenbuurt). Voor deze buurten wordt per geval onderzocht of het bezitten van eigen accommodaties voor bewonersinitiatieven nodig is, of dat er in de buurt voldoende voorzieningen van derden zijn waar gebruik van gemaakt kan worden.

Gemiddelde of gemengde wijken: West, Zuid, Leidsche Rijn, Vleuten – de Meern

Deze wijken worden ook wel vinger-aan-de-pols wijken genoemd. De sociaal makelaar kent de buurt en wordt gekend, en pleegt incidentele inzet op afroep. Er is dus geen continue aanwezigheid van sociaal makelaars. Bewoners die in het kader van Vernieuwend Welzijn activiteiten willen ondernemen, worden indien nodig ondersteund door de sociaal makelaar. Daarvoor is ook ruimte beschikbaar, zowel in gemeentelijke accommodaties als in ruimten van derden. Het DMO Makelpunt speelt een rol bij het koppelen van bewoners met geschikte voorzieningen. Deze voorzieningen zijn zoveel mogelijk beschikbaar voor bewoners op door hun gewenste momenten, maar er is niet altijd (sociaal) beheer aanwezig om bewoners te ondersteunen. Een deel van de accommodaties leent zich ook goed voor zelfbeheer door bewoners en zal vooral een sleutelpand zijn. Zoals in de commissiebrief van mei 2011 over zelfbeheer is aangegeven, willen we de initiatieven voor zelfbeheer zoveel mogelijk combineren met de overige welzijnsvoorzieningen. Opgemerkt moet worden dat in Leidsche Rijn de welzijnsruimten zich bevinden in multifunctionele accommodaties die (vanwege de beheerconstructie) niet geschikt zijn als sleutelpand.

Krachtwijken: Overvecht, Zuidwest, Noordwest

In de Krachtwijken worden de meeste sociaal makelaars ingezet, en bevinden zich ook de meeste welzijnsaccommodaties. De sociaal makelaars plegen in deze wijken een pro-actieve inzet op basis van signalering en analyse in de prioriteitsgebieden en buurten. In deze wijken zullen we bewonersinitiatieven maximaal ondersteunen en faciliteren, ook door het aanbieden van accommodaties die nodig zijn voor de uitvoering van de activiteiten. In deze wijken garanderen we de aanwezigheid van een minimaal aantal vierkante meter voor welzijnsdoelen. Deze voorzieningen bevinden zich op verschillende locaties in de wijken en zijn goed verspreid.

Aantal vierkante meters welzijnsvoorziening per wijk

In het huidige accommodatiebeleid hanteren we een norm voor het bepalen van het aantal vierkante meters welzijnsvoorziening in een wijk. Die norm is 0,10 m² per inwoner en 0,12 m² per inwoner in een Krachtwijk. Op basis van die norm ontvangen welzijnsorganisaties per wijk een vast bedrag waarmee zowel huur als beheer van de accommodaties betaald moet worden. Dat betekent in de praktijk dat ze in de ene wijk (met veel of dure meters) een tekort hebben op beheer/exploitatie, en in de andere wijk (met weinig of goedkope meters) budget overhouden.

De (sociaaleconomische en sociale cohesie) verschillen tussen wijken zijn groot. Het verschil in behoefte aan welzijnsvoorziening is ook groter dan het verschil dat we met de huidige norm aan meters kunnen realiseren. In de praktijk blijkt ook dat het daadwerkelijke verschil in vierkante meters per wijk sterk uiteenloopt, en dus afwijkt van de norm. We willen vanaf 2013 meer maatwerk leveren (beter aansluiten bij de werkelijke behoefte in de wijken), en voorzieningen flexibeler inzetten. Dat kan betekenen dat we in de toekomst in sommige wijken bijvoorbeeld minder meters zelf beheren en exploiteren, maar daarvoor in de plaats flexibel budget gebruiken om incidenteel meters bij derden te huren.

Uitgangspunten voor de toekomstige verdeling van vierkante meters

- In sterke wijken hebben we geen eigen voorzieningen, met uitzondering van enkele accommodaties in zwakke subbuurten. We maken optimaal gebruik van voorzieningen van derden en huren die zo nodig incidenteel bij. Vertaalt in vierkante meters kunnen we als richtlijn voor deze wijken een maximum van 0,05/m² per inwoner hanteren.
- In gemiddelde wijken zetten we met name in op sleutelpanden (met uitzondering van de multifunctionele accommodaties (mfa's)). Die panden worden technisch beheerd en geëxploiteerd door professionals. Bewoners kunnen een grote rol spelen in het sociale beheer/zelfbeheer. Er zijn in deze wijken dus voorzieningen voor de buurt, en de levendigheid hangt af van de inzet van bewoners. Als richtlijn hanteren we in deze wijken een aantal vierkante meters tussen 0,05 en 0,1 m² per inwoner.
- In Krachtwijken bevinden zich de meeste accommodaties met een welzijnsfunctie en wordt ook het meeste sociaal beheer ingezet. De accommodaties zijn laagdrempelig, bewoners voelen zich er welkom en kunnen er goed terecht voor activiteiten. Er is maximaal sociaal beheer aanwezig, zodat dit levendige buurtcentra voor alle inwoners van de wijk kunnen worden en blijven. Vertaalt in vierkante meters hanteren we in Krachtwijken de richtlijn van minimaal 0,1 m² welzijnsvoorziening per inwoner.

De genoemde vierkante meters per wijk zijn richtlijnen, geen harde grenzen. Daarmee garanderen we flexibel accommodatiebeleid. Het kan bijvoorbeeld voorkomen dat in een wijk meer meters zijn als dat financieel haalbaar is omdat een deel van die meters (commercieel) verhuurbaar is. In sommige wijken zullen we geen of weinig meters zelf beheren en exploiteren, en relatief meer flexibel accommodatiebudget ter beschikking stellen om ruimte mee te huren als dat nodig is.

Organisatiestructuur van nieuw accommodatiebeleid

Vanaf 2013 gaan we de welzijnsaccommodaties anders beheren, exploiteren en programmeren. Deze ontwikkeling is reeds ingezet met de nota 'Accommodaties met elkaar' uit 2008, waarin werd aangekondigd dat het beheer en de exploitatie van de uitvoering van activiteiten gescheiden zou worden. Redenen hiervoor zijn:

- Het toetreden van nieuwe aanbieders van welzijnswerk vraagt flexibeler gebruik van accommodaties. De huidige organisatie van het welzijnswerk verandert en steeds meer zullen verschillende partijen een deel van hun werk uitvoeren in dezelfde accommodaties. Dat zijn ook de accommodaties waar bewonersinitiatieven onderdak zullen vinden. Door beheer en exploitatie én de programmering in één hand te leggen (zoals nu het geval is) kunnen belangenconflicten ontstaan. De programmering wordt daarom ondergebracht bij een partij die zich tot alle gebruikers van de accommodatie op gelijke wijze verhoudt.
- Technisch beheer en exploitatie zijn geen kerntaken van een welzijnsorganisatie. Accommodaties zijn voor welzijnsorganisaties een middel om hun doelen te bereiken, maar geen doel op zich.

In 'Accommodaties met elkaar' (2008) is reeds aangekondigd dat Vernieuwend Welzijn voor het accommodatiebeleid zou betekenen dat beheer en exploitatie als taak van welzijnsorganisaties op termijn zou vervallen. De nota geeft drie mogelijke alternatieven: beheer en exploitatie onderbrengen bij een gemeentelijke beheerorganisatie, bij een non-profit beheerorganisatie of bij een commerciële partij. Het afgelopen jaar hebben wij verschillende scenario's onderzocht en geconcludeerd dat zowel een gemeentelijke als commerciële organisatie niet tot de gewenste opties behoren. Wel wordt onderzocht of een (op te richten) accommodatiebedrijf, op afstand van de gemeente georganiseerd, mogelijk is. Daardoor ontstaat schaalvoordeel, kan er eenduidig stedelijk beleid worden gevoerd ten aanzien van de programmering, en kan de gemeente goed sturen op resultaten.

Scheiden van technisch en sociaal beheer

In 'Accommodaties met elkaar' wordt alleen gesproken over 'beheer' en niet over het onderscheid tussen technisch en sociaal beheer. Het belang van sociaal beheer is zo groot, dat wij hebben besloten deze twee vormen van beheer van elkaar te scheiden en onder te brengen bij verschillende organisaties. Aan de ene kant een organisatie die verantwoordelijkheid draagt voor exploitatie (huur, gas/water/licht, verzekering, opbrengst van verhuur) en technisch beheer (schoonmaak, reparaties), en aan de andere kant een organisatie die zorg draagt voor sociaal beheer (gastheerschap, contact met vrijwilligers, rol bij programmering).

We constateerden reeds dat de sociaal beheerder/makelaar grote invloed heeft op de programmering van een accommodatie. De sociaal makelaar gaat geen aanbod creëren om buurtbewoners te activeren. Het feit blijft dat het hier gaat om maatschappelijk vastgoed, waarbij maatschappelijk rendement voor economisch rendement gaat. Wij streven dus naar zo efficiënt mogelijk gebruik van dit vastgoed (goede bezettingsgraden), naar accommodaties die goed functioneren en gebruikt worden waarvoor ze zijn bedoeld: het huisvesten van activiteiten voor en door de samenleving. We willen de accommodaties 'teruggeven aan de bewoners'. De accommodaties zijn er voor hen, en zij spelen daarom een belangrijke rol bij de programmering, de activiteiten en soms ook in het beheer. Het hieronder voorgestelde model geeft ons de meeste mogelijkheden om accommodaties flexibel in te zetten voor verschillende gebruikers.

Drie taken ondergebracht bij verschillende organisaties

Vanaf 2013 worden beheer/exploitatie, programmering/planning en activiteiten uitgevoerd door drie verschillende partijen: een accommodatiebedrijf, het DMO Makelpunt en de sociaal makelaars/beheerders (ondergebracht bij meerdere organisaties). Daarbij is het uitgangspunt dat welzijnsaccommodaties er zijn voor de inwoners van Utrecht. Wijkbewoners hebben invloed op de programmering, direct of indirect via de sociaal makelaars/beheerders.

A. Technisch beheer en exploitatie: accommodatiebedrijf

De verantwoordelijkheid voor het beheer en de exploitatie komt te liggen bij een stedelijk accommodatiebedrijf. Door alle accommodaties daar onder te brengen ontstaat schaalvoordeel, er kan eenduidig stedelijk beleid worden gevoerd ten aanzien van het verhuurbeleid en de programmering, en de gemeente kan goed sturen op resultaten. Onderzocht wordt of dit accommodatiebedrijf op afstand van de gemeente georganiseerd kan worden. In 2012 worden voor drie accommodaties pilots uitgevoerd met de splitsing van technisch beheer/exploitatie en sociaal beheer. Het technisch beheer en de exploitatie wordt in de pilot uitgevoerd door de gemeente.

B. Sociaal beheer en programmering: taken van organisaties van sociaal makelaarschap

In de hele stad, en met name in de Krachtwijken, zullen sociaal makelaars actief zijn. Zij opereren vanuit de accommodaties en verwijzen mensen door naar accommodaties, bijvoorbeeld wanneer inwoners onderdak nodig hebben voor de ontwikkeling of uitvoering van hun initiatieven. Sommige sociaal makelaars zijn verbonden aan accommodaties, anderen niet of minder. In wijken waar veel inzet is van sociaal makelaars zullen er accommodaties zijn waar altijd tijdens openingstijden een sociaal beheerder/makelaar of vrijwilliger aanwezig is. In andere buurten is de sociaal makelaar wel frequent maar niet per definitie aanwezig in de accommodatie. Vaak fungeert de accommodatie als uitvalsbasis voor de sociaal makelaars in de wijk. De (flexibele) verdeling van straten/accommodatie-uren zal onder meer afhangen van het aantal accommodaties en het aantal sociaal makelaars/beheerders per wijk. Dit zal bij nadere uitwerking duidelijk worden. Sociaal makelaars/beheerders zijn tevens verantwoordelijk voor een goede programmering van de accommodaties. Het is aan de organisatie die het sociaal makelaarschap en beheer aanbiedt om te beslissen wie deze taak zal uitvoeren. De sociaal makelaar/beheerder doet dat niet door zelf de

programmering te regelen, maar door het proces te begeleiden tussen verschillende partijen die gebruik willen maken van de accommodatie. Gebruikers van panden kunnen onderling zelf beslissen over de programmering, bijvoorbeeld via een programmaraad. Sociaal makelaars of beheerders begeleiden dit proces als dat nodig is.

C. Planning (uitwerking van de programmering): Makelpunt

Het Makelpunt geeft uitvoering aan de programmering van de accommodaties door de afspraken in te plannen. Het Makelpunt neemt dus geen inhoudelijke beslissingen over de programmering. Nadat het Makelpunt de programmering – zoals gewenst door de buurten en wijken – heeft ingeboekt, kunnen de overgebleven uren wel vrij door het Makelpunt worden ingeboekt, ook met gebruikers die geen directe bijdrage leveren aan de doelstellingen van Vernieuwend Welzijn.

Het is van groot belang dat het Makelpunt en de sociaal makelaars vaak en makkelijk contact hebben. Daarvoor kan periodiek (en in de startperiode ook frequent) een overleg plaatsvinden tussen beide partijen waarbij de programmering van de accommodaties nauwgezet wordt doorgesproken. Hierbij wordt bijvoorbeeld gewaarborgd dat verschillende groepen aan bod komen in de programmering. Bewoners hebben een stem in dit overleg, ofwel direct ofwel via de sociaal makelaar.

Naast een programmeringsoverleg is op ieder gewenst moment contact tussen Makelpunt en sociaal beheerders en/of makelaars over de programmering.

Verhuurtarieven

Vanaf 2013 zullen we voor alle welzijnspanden eenduidige verhuurregels en tarieven gelden. Deze regels en tarieven zijn voor alle (gemeentelijke) panden in de stad gelijk. Uitgangspunt is maximale ondersteuning van de civil society. Inwoners of groepen die zich vrijwillig inzetten voor de wijk (in sommige gevallen de stad) kunnen gratis of voor een symbolisch bedrag gebruik maken van de accommodaties. Maatschappelijke organisaties en docenten betalen 50% van het marktconform vastgestelde tarief, overige groepen (ondernemers, religie, overheid, privé) betalen 100% van het marktconforme tarief. In 2012 gaan de welzijnsorganisaties reeds werken met deze tarieven, aangezien de verwachting is dat het de verhuring aan en communicatie met gebruikers zal verbeteren.

Bijlage 3 Uitgangspunten Flexibel budget

Aanleiding

Het collegeprogramma en de notitie 'Vernieuwend Welzijn' van de gemeente Utrecht geven aan dat alle Utrechters, ook de kwetsbare, meedoen aan de samenleving. Om dit te realiseren verleent de gemeente Utrecht subsidies aan verschillende welzijnsorganisaties en –instellingen. Subsidies worden jaarlijks of eenmalig verstrekt. In de notitie 'Routekaart naar Vernieuwend Welzijn', door de raad vastgesteld op 20 januari 2011, wordt aangegeven dat er behoefte is aan flexibele inzet van middelen en een aangescherpt toetsingskader. Op deze manier wil de gemeente beter in spelen op ontwikkelingen en de betrokkenheid, kennis en creativiteit van de stad beter benutten. Wij verwachten dat er door het flexibele budget meer initiatieven worden genomen en dat een bredere doelgroep gebruik zal maken van de faciliteiten. Dat vraagt om een subsidieverdeling die voor aanvragers transparant en eenduidig is.

Het Vernieuwend Welzijn bestaat uit een basisaanbod gericht op het versterken van de civil society en het bieden van individuele ondersteuning. Het welzijnswerk levert niet langer ongevraagd aanbod van activiteiten, maar ondersteunt bewoners om zelfredzaam te zijn en leidt toe naar maatschappelijke participatie en waar nodig specialistische zorg.

Naast dit basisaanbod vormt de inzet van de vrijwilligersorganisaties, bewonersgroepen, particuliere initiatieven en organisaties die een specifiek profiel hebben een waardevolle aanvulling op de basis welzijnsinfrastructuur in de stad. Door de inzet van het flexibel budget wordt ruimte gecreëerd waarop deze organisaties en initiatieven beroep kunnen doen voor financiële ondersteuning. Deze ondersteuning is gebaseerd op de mate waarin deze organisaties een toegevoegde waarde hebben op de basis.

Visie

In het collegeprogramma 'Open, Groen en sociaal' is aangegeven dat de gemeente uiteraard ervoor zorgt dat wat nodig is voor de stad en uitgevoerd moet worden ook gebeurt en datgene wat met en door de samenleving kan gebeuren, niet langer door de gemeente alleen gedaan wordt.

Utrecht heeft veel actieve en betrokken inwoners, ondernemers, organisaties en professionals, met veel kennis, kunde en ideeën. Het college wil de inbreng van de stad beter benutten en meer gebruik maken van de kracht, kennis, creativiteit en de verantwoordelijkheid van inwoners, ondernemers en organisaties in de stad. Om deze optimaal te gebruiken, kiest het college voor een gemeentelijke faciliterende- en regierol.

Het flexibel budget is een instrument in dit kader. Het college wil hiermee adequate voorwaarden scheppen voor een zo breed mogelijke maatschappelijke deelname van alle burgers aan de Utrechtse samenleving en partijen daarbij te helpen door subsidie te verlenen aan activiteiten die bijdragen aan de doelstellingen van de gemeente Utrecht op het terrein van welzijn.

Uitgangspunten

De uitgangspunten voor het flexibel budget zijn:

- Flexibel budget komt grotendeels ten goede aan de kwetsbare groepen in de samenleving;
- Flexibel budget is een aanvulling op het basisaanbod en concurreert niet daarmee;
- Flexibel budget biedt ruimte voor innovatie en vernieuwing in activiteiten, methodes en aanpakken.

Doelstellingen

Het flexibel budget is een middel om sneller en flexibel in te spelen op initiatieven die participatie van alle Utrechters, inclusief kwetsbaren, aan de samenleving beogen. Het gaat om activiteiten die bijdragen aan

- a. het versterken van de civil society,
- b. het vergroten van de zelfredzaamheid van de inwoners en
- c. het wegnemen van maatschappelijke drempels.

ad a. Het versterken van de civil society

Alle Utrechters samen maken de civil society: een samenleving van bewoners die iets voor elkaar en hun omgeving willen betekenen. Iedere Utrechter kan iets voor een ander betekenen. Met het flexibele budget wil de gemeente initiatieven vanuit de bevolking stimuleren die er toe leiden dat bewoners meer betrokken raken bij elkaar waardoor hun deelname aan het maatschappelijk leven en de verantwoordelijkheid voor de woon- en leefomgeving toeneemt.

Het flexibele budget draagt bij aan activiteiten die:

- actief burgerschap stimuleren
- leefbaarheid en sociale samenhang in buurten en wijken verbeteren ³ (*bij het verbeteren van de sociale samenhang moet het gaan om niet-vrijblijvende kennismaking tussen groepen – jong/oud, allochtoon/autchtoon, met/zonder beperking in een wijk/ buurt en/of het gezamenlijk organiseren van activiteiten van genoemde groepen*).
- conflicten oplossen en overlast voorkomen
- vrijwilligerswerk versterken (*kwantitatief en/of kwalitatief*)
- vanuit zelforganisatie bijdragen aan empowerment en emancipatie (*activiteiten van zelforganisaties moeten bijdragen aan bewustwording/kennis/vaardigheden die de maatschappelijke participatie ondersteunen en bevorderen*)

ad b. Het vergroten van de zelfredzaamheid

Het grootste deel van de Utrechters neemt actief deel aan de samenleving en kan zich ook prima redden. Voor een groep 'kwetsbare burgers' is zelfredzaamheid geen vanzelfsprekende zaak. Daarom subsidiëren we activiteiten die een bijdrage leveren aan het in staat stellen van individuele kwetsbare burgers zelfstandig in de samenleving te kunnen (blijven) functioneren zoals:

- verstrekken van gerichte informatie en advies en/of verlenen van concrete diensten; (*belangenbehartiging valt niet hieronder*)
- toerusting om volwaardig te kunnen participeren;
- terugdringen van sociaal isolement, vereenzaming en gevoelens van uitsluiting en onveiligheid;
- het voorkomen van uitval/ vermindering van maatschappelijke participatie;
- het weer laten participeren van eerdere uitvallers;

ad c. Het wegnemen van maatschappelijke drempels

Naast individuele belemmeringen zijn er soms maatschappelijke belemmeringen voor groepen en individuen om volwaardig maatschappelijk te participeren. Het gaat dan om discriminatie of ontoegankelijkheid van voorzieningen, diensverlening en informatie. Vanuit alle onderdelen van het gemeentelijk beleid moet invulling gegeven worden aan deze doelstelling. Vanuit het flexibele budget kunnen vernieuwende initiatieven uit de stad ondersteund worden die bijdragen aan het realiseren van deze doelstellingen:

- de toegankelijkheid van de hulp- en dienstverlening, voorzieningen en informatie
- het voorkomen en bestrijden van discriminatie en uitsluiting op grond van afkomst, seksuele voorkeur, leeftijd of beperking.
- het geven van voorlichting over en zichtbaar maken van diversiteit

³ ³ Overstijgen de activiteiten die welke in aanmerking komen voor het leefbaarheidsbudget dan is subsidiëring vanuit het flexibele budget mogelijk. Gaat het om naar hun aard eenmalige initiatieven die plaats vinden binnen de wijk, dan kan dat via het leefbaarheidsbudget van het wijkbureau worden bekostigd.

Opbouw flexibel budget

Om flexibel budget mogelijk te maken, hebben wij de huidige subsidierelaties goed tegen het licht gehouden en verschillende regelingen geïnventariseerd die voor bundeling in een flexibel budget in aanmerking komen.

Voor 2012 is een bedrag van € 1,2 miljoen gereserveerd voor het flexibele budget. De huidige regelingen voor migrantenorganisaties en veel belovende particuliere initiatieven (amendement 45) worden ingetrokken. De budgetten die wij voor deze organisaties reserveerden, maken deel uit van deze gebundelde regeling.

Met ingang van 2013 wordt de subsidierelatie met een aantal organisaties beëindigd⁴. De bijbehorende budgetten worden dan toegevoegd aan het flexibele budget.

De instellingen waarmee wij een meerjarige subsidierelatie onderhouden, informeren wij eind 2011⁵. Organisaties waarvan de subsidie afgebouwd is en die aan de hieronder genoemde subsidiecriteria- en voorwaarden voldoen, kunnen (na het vergelijken van aanvragen met elkaar) vanaf 2013 in aanmerking komen voor subsidie uit het flexibele budget. De ondersteuning zal gebaseerd zijn op de mate waarin de activiteiten een toevoegde waarde hebben op de basis welzijnsinfrastructuur in de stad en een bijdrage leveren aan de doelstellingen van het Flexibel budget.

Toetsing

Wie mogen een aanvraag indienen?

Om de financiële ruimte flexibel te houden is er voor gekozen om voorrang te geven aan onderstaande organisaties bij de beoordeling van de aanvragen:

- organisaties met een beperkt aantal professionele krachten die er in de eerste plaats op gericht zijn de vrijwilligers in de eigen organisatie te werven en te ondersteunen;
- organisaties/groepen bewoners die geheel met vrijwilligers werken en/of geen andere gemeentelijke subsidie ontvangen,
- organisaties die innovatieve en vernieuwende plannen en projecten hebben;
- Organisaties die meer dan € 300.000 subsidie van de gemeente Utrecht ontvangen zijn uitgesloten van deze regeling. Deze organisaties worden geacht met de reguliere subsidie een bijdrage aan de gemeentelijke doelstellingen te leveren en de innovatie en vernieuwing na te streven.

Voorwaarden voor subsidie

Voor het verkrijgen van subsidie uit het flexibele budget gelden de volgende voorwaarden:

- aard, omvang, kwaliteit en het te bereiken maatschappelijk effect van de activiteiten zijn bepalend voor de hoogte van de subsidie
- het project is in principe van tijdelijke aard of goed overdraagbaar;
- Het project kan maximaal drie jaar duren, waarna het wordt geëvalueerd om te kijken of een verlegging mogelijk is;
- de behoefte aan subsidiëring van de activiteiten dient aannemelijk te worden gemaakt. De vraag staat centraal, geen aanbod zonder vraag;
- de activiteit(en) van een begunstigde moet niet van jaar tot jaar min of meer hetzelfde zijn. De subsidie is in principe voor een bepaalde, niet structureel of regelmatig terugkerende activiteit;

Subsidiecriteria

Subsidieaanvragen zullen beoordeeld worden uiterlijk 12 weken na de ontvangst van de aanvraag.

Beoordeling en afweging van aanvragen vindt plaats volgens de volgende criteria:

- het project heeft duidelijke, realistische en meetbare resultaten;
- de activiteiten voldoende bijdragen aan de subsidiedoelstellingen (het versterken het versterken van de civil society, het vergroten van de zelfredzaamheid van de inwoners en het wegnemen van maatschappelijke drempels);
- de activiteiten voldoende zijn afgestemd op de vraag of behoeften van de doelgroep;
- het aanbod vernieuwend en/of aanvullend is op het basis aanbod;
- een goede prijs/kwaliteit verhouding;
- de mate waarin wordt samengewerkt met andere organisaties of partners;
- inzet op eigen kracht en gebruik maken van vrijwillige inzet;

⁴ In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de betreffende regelingen die zijn gebundeld in het flexibele budget en van de organisaties waarvan de subsidierelatie wordt beëindigd

⁵ In bijlage 2 staat de procedure inzake de beëindiging van de subsidie en het tijdspad vermeld.

Uitvoering

Bij het behandelen van de aanvragen zal in ronden worden gewerkt. Het zal gaan om twee ronden, als volgt:

- een eerste ronde van aanvragen met als sluitingsdatum 1 september
- een tweede ronde van aanvragen met als sluitingsdatum 1 april.

Voor de eerste ronde wordt maximaal 60% van het totale budget verdeeld, zodat voor de tweede ronde 40% resteert (op te hogen met het budget dat eventueel niet verdeeld is in de eerste ronde). Deze werkwijze maakt het mogelijk om de subsidieaanvragen – in het belang van een goede beoordeling – onderling met elkaar te kunnen vergelijken.

Verplichtingen van de subsidieontvanger

De ontvanger van een projectsubsidie zorgt ervoor dat:

- de doeleinden, gesteld in het activiteitenplan op doelmatige wijze worden nagestreefd,
- de werkzaamheden op een zodanige manier worden geregeld dat een goed beleid en beheer worden gevoerd,
- de administratie op overzichtelijke en doelmatige wijze wordt gevoerd en dat te allen tijde de voor de vaststelling van de subsidie van belang zijnde baten en lasten kunnen worden nagegaan.
- De ontvanger van een projectsubsidie doet zo spoedig mogelijk schriftelijk mededeling aan het college van omstandigheden en/of afwijkingen van begroting en activiteiten die van belang kunnen zijn voor een beslissing tot wijziging of intrekking van de subsidie. Daarbij worden de relevante stukken overgelegd.
- De ontvanger van een projectsubsidie stelt na afloop van de periode waarvoor subsidie is verleend een projectverslag vast dat inzicht geeft in de aard, duur en omvang van de in het kader van de subsidiëring verrichte activiteiten. In het projectverslag worden de verrichte activiteiten met de in projectplan voorgenomen activiteiten vergeleken;
- Bij direct vastgestelde subsidies (projectsubsidies tot €5000,-), legt de subsidieontvanger na afloop van de periode waarvoor subsidie was verstrekt, een bewijs over waaruit kan worden afgeleid dat de activiteiten waarvoor subsidie was verstrekt, zijn uitgevoerd.

Communicatie

Communicatie over de het Flexibel budget is niet los te zien van het hele communicatietraject rondom de uitvoeringsnotitie Vernieuwend Welzijn. Wat betreft het flexibele budget vinden de volgende acties plaats:

- een persbericht, berichtgeving in de wijkkranten;
- informatie op www.utrecht.nl;
- een mailing naar potentiële aanvragers met informatie over het flexibele budget;
- bestaande aanbieders worden van tevoren schriftelijk geïnformeerd;
- organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten;
- overige passende communicatiemiddelen.

Organisaties waarvan de subsidie wordt stop gezet

Met het flexibel budget wordt er financiële ruimte gecreëerd om activiteiten en projecten te ondersteunen die een bijdrage leveren aan de versterking van de civil society, vergroting van de zelfredzaamheid van de Utrechtse inwoners en het wegnemen van maatschappelijke drempels. Deze ruimte moet worden gecreëerd binnen het financiële kader van het programma Welzijn en daarom wordt een deel van het huidige budget onder het flexibele budget gebracht. Dit betekent dat de huidige structurele subsidierelatie met onderstaande organisaties per 1 januari 2013 wordt beëindigd.

Dit neemt niet weg dat deze organisaties vanaf 2013 subsidie kunnen aanvragen vanuit het flexibele budget. De subsidieverlening zal gebaseerd zijn op de mate waarin de activiteiten een toevoegde waarde hebben op de basis welzijnsinfrastructuur in de stad en een bijdrage leveren aan de doelstellingen van het Flexibel budget. In het flexibele budget is uiteraard ruimte voor inzet die effectief is gebleken. Verder kunnen deze organisaties indien ze daar de mogelijkheid toe zien ook een bod doen op de basisinfrastructuur. Dit dient dan te voldoen aan de voorwaarden die in het programma van eisen zijn opgenomen.

Naam instelling/regeling
De Sjuut
Buurthuis de Boeg
Stella Maris
De Schalm*
Belangen vereniging Arbeidsongeschikten Utrecht (BAU)
Nieuwe Werklozenbond Utrecht
Stichting Anders Bezig Zijn (VDM)
Algemene vereniging Ouderen de Meern
Vrouwen en de bijstand
Jonge Uitkeringsgerechtigden Collectief (JUK)
Zij Actief de Meern
Oudersociëteiten
Museum Zuilen
Stedelijke bewonersgroepen (De Utrechtse Bundeling, Vereniging Groepswonen Ouderen Utrecht (VGOU), Huurdersvereniging Mitropool, Vrouwen Advies voor de woningbouw (VAC), Stedelijk Overleg Commissies BOEX (STOK)
Buurtbemiddeling Leidsche Rijn en Vleuten de Meern
stichting Al amal,
Stichting Present
Stichting van en voor jongeren
Stichting voorlees expres
Stichting Youth for Christ
Subsidiebudget migrantenorganisaties
Stichting Participatie team Utrecht (P-team)
ISKB
Huidige budget bewonersondersteuning WWO's

* Bij deze organisaties betreft het particuliere buurthuizen. Ze worden deels gesubsidieerd voor activiteiten en deels voor huisvesting. De activiteiten deel wordt stop gezet. Daarvoor kunnen deze organisaties beroep doen op het flexibele budget.